

N:o 127.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående
ny verkstadsbyggnad m. m. för fyrverkslaboratoriet vid
Karlskrona varf; gifven Stockholms slott den 13 april 1905.*

Med åberopande af bilagda utdrag af protokollet öfver sjöförsvars-
ärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att för uppförande af ny verkstadsbyggnad m. m. för fyrverkslabo-
ratoriet vid Karlskrona varf bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag
af 77,600 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande
utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all
kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF.

Louis Palander.

*Utdrag af protokollet öfver sjöförsvarsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet
å Stockholms slott den 13 april 1905.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern RAMSTEDT,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve GYLDENSTOLPE.
Statsråden: ODELBERG,
HUSBERG,
PALANDER,
WESTRING,
BERGER,
MEYER,
VON FRIESEN och
VIRGIN.

Departementschefen, statsrådet Palander anförde:

Den 20 februari innevarande år uppbrann till följd af olyckshändelse det s. k. större verkstadshuset å Laboratoriehöjden vid Karlskrona.

Uti en den 1 innevarande april ingifven skrift har marinförvaltningen anført, att det vore af största vikt, att nya, tidsenliga lokaler med det snaraste blefve anordnade för utförande af de laddnings- m. fl. arbeten, som bedrefves å nämnda plats. Ämbetsverket hade därför från varfschefen vid flottans station i Karlskrona infordrat förslag till de nybyggnadsanordningar, som erfordrades å Laboratoriehöjden för

att under vederbörlig säkerhet och i tillräckligt stor utsträckning kunna därstädes verkställa erforderliga laboratoriearbeten.

I anledning häraf hade varfschefen till marinförvaltningen öfverlämnat ett af chefen för ingenjördepartementet vid stationen uppgjort kostnadsförslag beträffande laboratoriebyggnader och ångpannebyggnad å holmen, utvisande, att kostnaderna för ifrågavarande anläggningar skulle uppgå till 71,600 kronor, eller, därest värmeelement af nickel borde anbringas, till 82,100 kronor. Dessutom erfordrades, enligt hvad varfschefen uppgifvit, för anskaffning af lösa inventarier till kontorshuset ett belopp af 3,500 kronor och för anskaffning af behöfliga, genom eldsvådan förstörda verktyg m. m. 2,500 kronor.

Förevarande förslag hade uppgjorts med hänsyn till, att arbetena skulle komma att fördelas i från hvarandra isolerade arbetskamrar, hvarigenom en möjligen inträffande explosion eller eldsvåda blefve lokaliserad och faran däraf för närliggande boningshus och öfriga arbetskamrar så godt som helt och hållet undanröjd.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, har marinförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes i nådig proposition till innevarande års riksdag för ifrågavarande ändamål äska ett anslag af 77,600 kronor.

Till denna skrifvelse äro fogade, bland annat, såväl det uppgjorda kostnadsförslaget som ock ritningar till de ifrågavarande byggnaderna.

Den verksamhet, som bedrifves å Laboratorieholmen, är numera synnerligen omfattande.

Till en början tillverkades därstädes endast fyrverkspersedlar och antändningsmedel, men, sedan de snabbskjutande kanonerna börjat användas vid flottan, utföres numera å nämnda plats jämväl sammansättning af patroner till dessa kanoner. Genom den stora ökning i antalet af dylika kanoner, som på senare tiden ägt rum, har detta senare arbete blifvit allt mera omfattande. Nästan alla för Karlskrona stations fartyg och för Karlskrona fästning äfvensom för största delen af Stockholms fartyg behöfliga patroner till snabbskjutande kanoner laddas och apteras på Laboratorieholmen. Därstädes utföres vidare sprängladdning af granater och apteras laddningar för de större kanonerna, hvarförutom en stor del af laboratoriets tid upptages af tillverkning utaf blänkfyrar och signalpistolpatroner.

På grund af de allt mera ökade öfningarna i skjutning måste stora mängder ammunition för kammarskjutning och tubkanonskjutning årligen tillverkas, hvartill kommer, att af samma orsak konsumtionen af tändpatroner under de senare åren alltjämt tilltagit.

För utförande af dessa med flera arbeten hafva hitintills följande lokaler användts, nämligen *dels* det nu nedbrunna s. k. gamla verkstadshuset, innehållande fyra arbetsrum och ett kontorsrum, i hvilka sysselsatts, förutom föreståndaren, 10 à 15, någon gång t. o. m. 25 arbetare, *dels* det s. k. nya verkstadshuset med 3 arbetsrum för 6 à 10 arbetare, *dels* en mindre bod för 2 à 3 man, hvilken egentligen afsetts för s. k. plundringsarbeten, men på grund af trängsel i de förstnämnda två byggnaderna äfven användts för andra arbeten, då ej kyla lagt hinder i vägen därför, *dels* slutligen det s. k. rörförrådet, ett mindre oeldadt stenhus, från början afsedt för förvaring af förrådets antändningsrör, men på grund af behof utaf ökad arbetsutrymme utröjdt och användt för raketstillverkning, för hvilket ändamål i byggnaden sysselsatts 2 à 4 man.

De två förstnämnda byggnaderna hafva, i motsats mot de två senare, varit försedda med värmeledning.

Sedan man på grund af det alltjämt växande arbetet nödgats öka daglönarantalet på Laboratoriehöjden från 10 till 25 man, har upprepade gånger framhållits, att anordningarna därstädes varit otillfredsställande, dels emedan arbetarnas hälsa och säkerhet äfventyrats antingen genom arbete i oeldade lokaler eller genom sammanförandet af för stort antal i samma byggnad, dels enär utrymmet ej medgifvit ökning af antalet arbetare.

Framför allt var det gamla verkstadshuset synnerligen olämpligt.

Med anledning häraf och med hänsyn till den nödvändiga ökningen af arbetsstyrkan å Laboratoriehöjden föreslog varfschefen vid flottans station i Karlskrona redan i skrifvelse den 31 augusti nästlidna år en ökning af verkstadsutrymmet medelst anläggande af sinsemellan isolerade verkstadskamrar. Marinförvaltningen understödde detta förslag och hemställde om nådig proposition i ämnet till innevarande års riksdag.

Vid föredragning af denna hemställan ansåg jag mig emellertid till följd af andra, än angelägnare anslagsbehof icke då kunna tillstyrka framställning till Riksdagen.

Annorlunda har förhållandet naturligen blifvit nu, sedan det nämnda gamla verkstadshuset uppbrunnit. Med hänsyn till den mängd arbeten, som åligga flottans laboratorium, och de stora olägenheter, som skulle blifva förknippade med ett försenande af dessa arbeten, synes mig ett uppskjutande af frågans framläggande för Riksdagen till ett följande år icke böra ifrågakomma. Skulle så ske, torde det, bland annat, ej kunna undvikas, att ett försenande skulle komma att äga rum i färdigställandet af ammunitionen till pansarbåten Oscar II och pansarkryssaren

Fylgia med den påföljd, att samma ammunition icke skulle kunna blifva färdig samtidigt med fartygen, och skulle därjämte hinder uppstå för att inom behörig tid ersätta den uti fartygens utredningar ingående ammunition, som under innevarande års öfningar bortskjutes. Olägenheterna häraf äro uppenbara.

Därest däremot medel för ändamålet blefve å nästa års stat anvisade, torde hinder icke möta att med omhänderhafvande medel redan innevarande års sommar påbörja ifrågavarande byggnadsarbeten, och en del af byggnaderna skulle då kunna vara färdig till nästkommande vinter.

Den nya byggnaden är afsedd att uppföras med 10 verkstadskamrar, som skulle kunna rymma 25 man. Då i den uppbrunna byggnaden under vanliga förhållanden icke kunde inrymmas mer än 15 man, har sålunda behovet af ökning i lokalutrymmet blifvit åtminstone i någon mån tillfredsställdt.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt och då, såsom nämndt, ett uppskjutande af föreliggande fråga med hänsyn till af mig vidrörda förhållanden måste af mig på det bestämdaste afrådas, hemställer jag i underdånighet, att Kungl. Maj:t måtte i nådig proposition föreslå Riksdagen

att för uppförande af ny verkstadsbyggnad m. m. för fyrverkslaboratoriet vid Karlskrona varf bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 77,600 kronor.

Till denna, af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i nåder lämna bifall; och skulle proposition i ämnet af den lydelse, bilagan A vid detta protokoll utvisar, aflätas till Riksdagen.

Ex protocollo:

Elis Rahmn.